

Utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel 2 (SOU 2023:60)

Tullverket har granskat betänkandet mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslagen kan komma att påverka myndighetens verksamhet.

Tullverkets ställningstagande

Tullverket välkomnar utredningens förslag till förändringar i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen). Myndigheten ställer sig särskilt positiv till förslaget om att hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning ska kunna knytas till person i stället för plats. Genom den förändringen blir brottsbekämpningen mer ändamålsenlig och flexibel, vilket dagens förutsättningar kräver.

Tullverket välkomnar även utredningens förslag i de delar som rör lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen). Särskilt förslaget om att uppgifter om meddelanden ska kunna hämtas in i realtid bedöms kunna effektivisera Tullverkets brottsbekämpande verksamhet.

Tullverket ställer sig positivt till att tillämpningsområdet för inhämtningslagen utvidgas genom en utökad brottskatalog. Som framgår av betänkandet ser Tullverket ett behov av utökade möjligheter att använda inhämtningslagen för att berika den information som finns i underrättelseverksamheten. Behovet är grundat i den ökade brottsligheten bestående av smuggling, förflyttning och lagerhållning av punktskattepliktiga varor. Denna brottslighet utförs vanligtvis av kriminella nätverk som regelbundet och med hög grad av systematik transporterar och hanterar tobak och alkohol. Brottsligheten genererar mycket stora brottsvinster och innebär ett betydande skattebortfall. Att kunna bedriva inhämtning av information med stöd av inhämtningslagen är av stor betydelse för Tullverkets förmåga att bygga upp riskprofiler och kunna agera mot de kriminella nätverk som är involverade i denna typ av brottslig verksamhet.

Utredningen har i denna del föreslagit att brottskatalogen i inhämtningslagen utökas med brotten grovt tullbrott, grov olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor och grov olovlig befattning med punktskattepliktiga varor. Tullverket bedömer att den utökade brottskatalogen innebär att det kommer att finnas utrymme för myndigheten att med stöd av inhämtningslagen arbeta mot den storskaliga brottsligheten kopplad till transport och hantering av tobak. Liksom utredningen har funnit bör Tullverket även ha möjlighet att med stöd av inhämtningslagen arbeta mot den storskaliga brottsligheten kopplad till införsel av alkoholvaror. Utredningens förslag om vilka brott som ska omfattas av inhämtningslagen

innebär dock i denna del vissa begränsningar. Eftersom införsel av alkohol till landet omgärdas av restriktioner kommer i de flesta fall ett brott som avser införsel av alkohol att rubriceras som smuggling. Endast i de fall införseln avser alkoholvaror från tredje land som är avsedda för privat bruk kan tullbrottet bli aktuellt. Därutöver gäller att brotten i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter är subsidiära i förhållande till brott enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Vid införsel av alkoholvaror från ett annat EU-land där straffbestämmelsen för punktskattebrott i och för sig är uppfylld men det står klart att alkoholvarorna inte är avsedda för privat bruk utan för illegal omsättning, blir därför förfarandet att bedöma som ett smugglingsbrott. Det är endast i de fall då införaren av alkoholen, i egenskap av t.ex. parthandlare eller oberoende mellanhand enligt 4 kap. 4 § alkohollagen (2010:1622), har rätt att införa alkoholen men underlåter att uppfylla de krav som uppställs för flyttningen som det blir aktuellt att lagföra ett punktskattebrott.

Tobaksvaror omfattas inte av något annat förbud eller villkor för införseln än att den som fört in varorna måste vara myndig. Ansvar för smugglingsbrott kan därför inte komma i fråga om den som fört in varan är myndig. Däremot kan ansvar för tullbrott alternativt olovlig förflyttning av punktskattepliktiga varor aktualiseras vid en införsel till landet.

För att regleringen i inhämtningslagen ska bli heltäckande och tydlig bör även brottet grov smuggling enligt 5 § lagen om straff för smuggling omfattas av brottskatalogen. För det fall även en efterföljande befattning med insmugglade alkoholvaror samt en efterföljande befattning med tobaksvaror från tredje land ska omfattas av regleringen bör brottskatalogen också innefatta brottet grov olovlig befattning med smuggelgods enligt 13 § lagen om straff för smuggling.

Det pågår för närvarande flera lagstiftningsarbeten som berör användningen av hemliga tvångsmedel. Ett flertal lagändringar på området har också nyligen kommit på plats. Det är i sig mycket värdefullt och innebär att de brottsbekämpande myndigheterna får tillgång till nya och verkningsfulla verktyg. Ny lagstiftning medför dock också krav på arbete inom myndigheterna. Myndigheterna behöver få tid att göra nödvändiga förändringar i sin verksamhet för att på bästa sätt kunna ta till vara de nya verktygen.

Förslagen i denna utredning hänger delvis ihop med förslag som har lämnats av Utredningen om utvärdering av hemlig dataavläsning. Tullverket skulle föredra att de förslag som har lämnats av de båda utredningarna träder i kraft samtidigt.

Ärendets handläggning

I detta ärende har överdirektören Johan Norrman beslutat. Föredragande har varit verksjuristen Anna-Karin Leo. I den slutliga handläggningen har även rättschefen Karin Erlingsson deltagit.

TULLVERKET

Johan Norrman

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

Verksledningsstaben

Kommunikationsavdelningen

Tullkriminalavdelningen

Underrättelseavdelningen

Ekonomiavdelningen